

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 15. У Будиму 31. Мая 1864. Год. VI.

Изясненіє Свете Литургіє.

Изъ Духовне Бесѣде извадио Н Ѣ. В.

(Продуженѣ).

Упомѣна Тайне Вечере.

Докле Народъ Христіанскій слави Бога по примѣру Серафима и еврейске дѣце, дотле служеиій Свештеникъ отдавши славу Богу, у топлои молитви споминѣ премнога добра, коя в Отацъ небесный роду човѣчаском указивао, а особито што в послао свогъ едиородногъ Сына на овай свѣтъ, да насъ спасе, и споменувши спасителна дѣла Иисуса Христа за време земальскогъ живота Нѣговогъ, застае кодъ повѣсти о тайной вечери, кою в Иисусъ Христосъ држао оне ноѣи, кадъ ѣе предан быти за спасеніє свѣта, пакъ употреблююѣи рѣчи изъ самогъ Светогъ Евангелія, Свештеникъ казуе, како Иисусъ на Тайной Вечери узевши хлѣбъ у свое свете пречисте и непорочне руке и благодаривъ, осветивъ, преломивъ, даде светымъ своимъ Ученицима и Апостолима рекавши: (Садъ Свештеникъ указуе десномъ рукомъ на светый хлѣбъ и Христове речи на гласъ изговори).

„Пріймите, ѣдите, сіе ѣсть тѣло мое, еже за вы ломимо во ѡставленіє грѣховъ, т. е. Узмите, едите, ово в тѣло мое, коб се за васъ ломи, за одпушенѣ грѣхова.“ На ове рѣчи савъ народъ одговори: Аминъ. Свештеникъ продужи тихимъ гласомъ повѣсть о Тайной Вечери. Како в Господъ Иисусъ после вечере узео чашу вина, водомъ га разтворио, благодарію, благословію, осветію, и дао своимъ Светымъ Ученицима, на показуюѣи рукомъ Свету Чашу, на гласъ изговори ове Спасителъве рѣчи:

„Пійте ѿ неѣ вси, сіѣ естъ кровь моя новаго Завѣта, ѣже за вы, ѣ за многіа излива емаѣ во ѡставленіє грѣховъ, т. е. Пійте изъ нѣ (изъ ове чаше) сви, ово в моя кровь новаго завѣта, коя се за васъ и за многе пролива за одпушенѣ грѣхова.“

И на ове рѣчи савъ предстоѣій народъ, изражаваючи свою единомисленость према овой повѣсти о Тайной Вечери, одговара: **Аминъ.**

Приношенъ и освѣчене чашникоѹ дарова.

Свештеникъ извршуючи заповѣдь Спасителѣву изречену на Тайной Вечери: **Сѣ творите въ мое воспоминаніе споминѣ у молитви страданѣ, смръть и васкресеніе Спасителѣво; Нѣговъ узлазак на небо, седенѣ од десне стране и другій славный долазакъ, па онда приноси частне даре, т. е. хлѣбъ и вино, на жртву Богу Отцу говорећи: „Твоа ѿ твоихъ текѣ приносяще ѿ всѣхъ и за вса.“** т. е. Твои су ово дарови Господе, мы ихъ одъ твоихъ тваріи узесмо, и по заповѣсти твогъ Сына приносимо ихъ Теби за све люде, и за сва добročинства, коя си Ты човѣчаскомъ роду чинію, и коя и сада безъ престанка чинишъ. (види: Изясненіе Литургіе, Дмитріевскагѹ Часть III. §, 104, и 105). Кадъ Свештеникъ ове рѣчи говори, онда діаконь сложивши руке унакрестъ тако, да му є десна рука одозго, а лева одоздо, узме десномъ рукою дискосъ, а левомъ потиръ и подиже ихъ малко, а кадъ не служи Діаконь онда то чини самъ Свештеникъ. Подизанѣ ово быва зато, ербо є, по рѣчма св. Василія Великога, Господъ нашъ Исусъ Христосъ на Тайной Вечери узевши лебаць у свое свете руке, показа га найпре Богу и Отцу Своему. (види: Чиноположеніе Литургіе св. Василія Великога).

Одма, чимъ се частни дари принесу запове савъ Народъ: **„Тебе поемъ, тебе благословимъ, текѣ благодаримъ Господи, и молимтиса Боже нашъ,“** а то значи: Тебе пѣсмомъ хвалимо, Тебе добрымъ, лѣпымъ и одабранымъ рѣчима славимо, Теби захваљуемо, и молимо се Теби Боже нашъ.

Докле се ова пѣсма побожно и полагаю поє, дотле се у Олтару свршує найважній чинъ Службе Божіе. Найпре се Свештеникъ моли Богу, да прими ову словесну (умну) и безкрвну жртву, и да пошлѣ Духа свогъ Светога на насъ и на предлежаєе даре. Затимъ съ подигнутымъ къ небу руками и очима призива светога Духа, молећи се овако: **„Господи, иже пресвѣтага твогѹ Дѹха въ третій часъ апостолоумъ твоимъ ниспослабій того елгійи неѡими ѿ насъ но ѡенови насъ молацихтиса.“** Ова молитва чита се у трипутъ, и узъ ню додає іоштъ Діаконь ове стихове изъ Псалма покаятельногъ: **„Сердце чисто созижди во мнѣ Боже, и Дѹхъ правъ ѡенови въ бутрогѣ мой. Неѡвержи мене ѿ лица твоегѹ и Дѹха твоегѹ свѣтагѹ не ѡими ѿ мене.“**

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Кад се и трећий путъ помоли Свештеникъ Богу, да бы послао Светога Духа, како на нѣга и на све вѣрне, за обновити нѣхова срдца и учинити ихъ жртвомъ прїятномъ Богу, тако и на предлежеће Частне Даре, да се свеосвећуюћомъ силомъ претвори хлѣбъ у право тѣло, а вино у праву крвь Іисуса Христа; онда Діаконъ окренувши се Свештенику рекне: „Благослови Владико свѣтѣи хлѣбъ,“ а Свештеникъ начини рукомъ знакъ крста надъ светымъ хлѣбомъ говорећи: „И сотвори бже хлѣбъ сей, честное тѣло Христга твоегѡ.“ Діаконъ показуюћи ораромъ свету чашу рекне Свештенику: „Благослови Владыко свѣтѣю чашѡ,“ — а Свештеникъ начини рукомъ знакъ крста надъ Потиромъ говорећи: „А еже въ чаши сей, честнѣю кровъ Христга твоегѡ.“ Напоследку рекне діаконъ Свештенику: Благослови Владико окомъ,“ — а Свештеникъ прекрсти усданпутъ и Дискось и Потиръ говорећи: „Преложивъ Дѣхомъ твоимъ Свѣтымъ. *) У тай махъ невидимымъ дѣйствомъ Светога Духа свршуе се велико Тайнство Евхаристіе; частни дари освећую се и хлѣбъ претвара се у право тѣло, а вино у праву крвь Христову. С' тога Свештеникъ съ побожношћу нищце пада предъ Престоль на коме се налази подъ видомъ хлѣба тѣло, а подъ видомъ вина крвь Христова, и моли се, да бы ови Свети Дари свима онима, кои се причешћую, были на трезвеность и бодрость душе, на опрощенї грѣхова, на приобитенї Духа Светога, на наслѣдованї Царства Небеснога, и на непостидно ухванї на милость Божию.

Кадъ се частни Дари освећую, тада се сви вѣрни, кои су у Храму томъ сакуплѣни съ преклонїномъ главомъ Богу моле. Коль насъ ѡддавна уведенъ обичай, да се у онай махъ, кадъ Свештеникъ рукомъ благосиля Свете Даре, звонцетомъ Народу обозначае овай Светый Чинъ, на кое се сви присутствующи прикрсте, учине великїи поклонъ и говоре: „и молимтисѧ Боже нашѧ.“ У другимъ предѣлима Православне Цркве (на истоку и у Руссїи) не звони звонце у олтару, него у време освећеня частныхъ дарова народъ врло тихимъ гласомъ пое, тако, да се ясно чути могу у свой цркви оне рѣчи свештеникове, кое се о освећеню частныхъ Дарова говоре.

Да бы и остали Христїяни, кои нису на Св. Литургїи могли знати онай часъ, кадъ се велико тайнство Св. Евхаристіе свршуе, и у тай махъ прославляти Бога, уведенъ ѡ лѣтъ христїян-

*) Види: Црквесловіе Преосвещевога Михаила Митрополита Београдскогъ. Стр. 108.

скій обычай, да у време освећена частныхъ Дарова звоні звоно са застаянѣмъ у трипутъ, а затѣмъ кадъ се освећенѣ частныхъ Дарова сврши, звоне подуже сва звона на „Достойно“ у знакъ благодарности Богу и почитаня Матере Божіе. Побожни Христіяни, ма се гдѣ налазили, чимъ чују, да звоні на „Достойно“ оставляю на часъ свой посао, и припадаю Богу на Молитву, да прими ову Свету Жртву, и да намъ пошлѣ свой небесный благословъ.

Свети Дари после освећена постаю пріятна жртва Богу за све вѣрне чланове цркве, како за оне, кои су се са овогъ свѣта у вечность преселили, тако и за оне, кои јошть на земљи у овомъ животу пребываю. Жртва та у погледу на чланове цркве, по разлики њиховога станя, есть благодарствена, умилоствителна, и очистителна.

Споминанѣ Светыхъ.

Свети Дари есу благодарствена жртва за Свете, кои се већ у блаженомъ садиневю съ Богомъ находе, и кое е Богъ удостою, да се Нѣму за насъ грѣшче моле, и да насъ заступаю предъ Божиимъ Престоломъ. С' тога службу служеійи свештеникъ одма после Освећена Дарова, докле јошть народъ последний путь пое: „И молимтиса Боже нашъ“ спомнѣ у тихой молитви прослављене Свете, за кое е словесна и благодарствена жртва Богу принесена, и напоследку кадеи частну трапезу на гласъ рекне: „Израднѣ ѿ Пресвѣтѣй, Пречистѣй, Предлагословеннѣй, Славнѣй Владычицѣ нашей Богородицѣ и Приснодѣвѣй Маріи. т. е. Найвећама и особито чинимо споменъ за Пресвету и Преблагословену Дѣву Марію, и препоручуемо се њѣнымъ молитвама и њѣномъ заступаню.“

На овај узгласъ, савъ народъ у знакъ особитога поштованя према Матери Божіој пое пѣсму у славу Нѣну, која овако гласи:

„Достойно есть ꙗко во истинѣ клажити тѣ Бѣѣ, присно-
клаженю и пренепорочню, и Матерь Бога нашего. Честнѣишю
Херувимъ и славнѣишю кезъ сравненія Серафимъ, безистлѣн-
ныа Бога Слова рождшю, сщю Бѣѣ тѣ величавмъ.“

Смисао ове прекрасне пѣсме есть слѣдуюћий:

„Достойно е доиста величати тебе (блаженомъ те називати и као блажену славити) Богородицу, свагда блажену, и найнепорочню (найпречистю), и Матерь Бога нашего. Частню одъ Хе-

увима, и несравнѣно славнѣю одъ Серафима, коя си безъ про- падливости родила Бога Слова, праву Богородицу, Тебе ве- личаю.“

На Литургїи св. Василя Великогъ, мѣсто ове пѣсме пов се: „Сѣ текѣ радѣется благодатнаа всакаа тварь.“ На велике Празд- нике Христове и Богородичине, и на нѣхова попразньства пою се други Ирмоси у славу Матере Божїе, а само на Цвѣтну Не- делю и на великій Четвртакъ непосредно се у Ирмосима отдае хвала и величанїе Самоме Господу Иисусу.

Спомянѣнѣ мршвыхъ.

Свети Дари єсу умиловителна жртва за све, кои у вѣри и у надежди на Божїе милосрдїе течай овога временогъ живота скончаше, и отидоше на истину. С' тога Свештеникъ завршивши спомнянѣ Светыхъ, моли се Богу, да опрости грѣхе преминуше браће наше и да ихъ упокои на мѣсту свѣтломъ, гдѣ нема туге, бѣде ни страданя. Дїаконъ покадивши найпре свудъ около частне трапезе и цѣлый Олтаръ тамяномъ, спомнѣ имена покойника, за коз се особито на той Литургїи молитве приносе. — „Нису ба- дава — вели св. Іоаннъ Златоустъ — установили Апостоли, да се кодъ Свете Тайне спомню усопши, ерѣ одъ тога бива нѣма великій добытакъ и велика полза.“ (Бесѣда Ш. на посланїе къ фи- липіємъ, и бесѣда XXI. на Дѣянїя Апостолска).

Спомянѣнѣ живыхъ.

Напоследку Свети Дари єсу очистителна жртва за живе чла- нове Цркве. С' тога се Свештеникъ моли Богу за земальскогъ владоаца, да бы му Господъ даровао мирно царство, да и мы можемо тихо и безъ буне и метежа поживети у свакой побожно- сти и поштено. Юштѣ се моли Свештеникъ Богу на свакой Ли- тургїи за све кои се поштено владаю, за све кои су у нужди, и кои сиротнѣи добра чиве.

На Литургїи св. Василя Великогъ — у коїой су и многе друге молитве пространїе, него на обичной Литургїи св. Іоанна Златоустогъ, — моли се свештеникъ у пространой тихой молитви, да Господъ дарує породицама миръ и единомисленость, любавъ и слогу, да младежъ воспита у побожности, да старе и немоѣне подкрѣпи, да малодушне утѣши, да разсеяне сакупи, да помогне овима кои немаю помоћника, да зароблѣне избави изъ сужанства, да тужне избави одъ туге, да угледа удовице и сирочадъ; да

на све люде изліе свое богате милости, и да имъ испуни све молитве, коє се на право благо и на спасеніе ныхово клоне; да сачува овај градъ и свакій другій предѣлъ одъ глада, помора, земљотреса, потона, огня, мача, туђинскога нападая и међусобнога рата. Докле се ова молитва чита, долге діаконъ споминѣ читую живихъ.

Тако се света наша Црква при Светой Тайніи с' материнскомъ любви сеѣа своју людіи, и свима жели одъ Бога спасеніе и велику милость.

Кадъ се поянѣ Достояйна или Ирмоса сврши, тада свештеникъ на гласъ спомене областнога Архїерея овымъ рѣчма: „Въ первыхъ помани Господи преосвященѣишаго Архїереа нашего . . . , егже дарѣи святымъ твоимъ церквамъ въ мирѣ цѣла, честна здрава, долгоденствѣюща, и правоправлаща слово твоеа истинны. т. в. Пре свега опомени се Господе нашегъ Преосвѣтеногъ владыке, и даруй га светимъ твоимъ црквама, да се одржи у миру, безбѣдности, поштению и здравлю, да дуго живи и да слово истине Евангелске право управля, да управля како вая проповѣданѣ науке христіанске у повѣреной му области. Присутствующій народъ завршує ову молитву съ рѣчма: „И всѣхъ и вса“ т. в. Молимо се Господу да се онъ опомени и своју людіи и свега што одъ Нѣга просимо, па да испуни све благе желѣ наше.

(Продужиѣ се.)

Изясненѣ Псалма 83.

Врека оныхъ, кои радо бѣ Храма Божїи идѣ.

Коль возакеленна селенїа твоа Гдѣ силъ. Како су мила селїшта твоя Господе Боже надъ силама, Господе Саваоте.

Желаетъ и скончабаетъ дѣша моа во дворы Гдѣни. Желїи и чезне душа моя доћи у дворишта Господня.

Сердце мое и плоть моя возрадоваста о Бозѣ живѣ. Срнце мое и путь моя (тѣло мое) обрадоваше се живоме Богу. Срднець и душоць чезнемъ за Богомъ живымъ.

Ико птица окрѣте себѣ храмїнѣ и горлица гнѣздо себѣ, идѣже положитъ птенцы своя; олтари твоа Гдѣ силъ царю мой

и Боже мой. Та и птица нађе себи станаць (обиталиште), и грлица нађе себи гнѣздо, гдѣ ће метнути свое птичиѣе; тай станаць и то гнѣздо за мене есу Олтари твои Господе надъ силама, Царе мой и Боже мой!

Блажени живѣщій въ домѣ твоємъ: въ вѣки вѣковъ восхвалатъ тѣ. Среѣни су они, кои живе у дому Твоме Господе; они могу на вѣкъ и довѣка славити Тебе.

Блаженъ мѣжъ есмѣе естъ заступленіе егѡ ѡу тебе. Благо ономъ човѣку, коме е одбрана и заклонъ кодъ тебе; благо оное кога Ты чувашъ, коме си Ты у помоћи.

Восхожденіа въ сердцѣ своемъ положи. Благо оное човѣку, кои е узлазке у сердцу своемъ положио; благо оное, кои е свое сердце управіо на добро, кои се Богу окренуо, кои тежи да се онако влада, као што Богъ заповѣда.

Въ юдолю плачевнѣю, въ мѣсто еже положи: ико благословеніе дастъ законопологани. Благо ономъ човѣку, кои у долини плача, то естъ овдѣ на земљи узлазке у сердцу своемъ полаже, кои се овдѣ влада по Божиємъ закону. Та благословъ датѣе нѣму Онай, кои е Законъ дао, то естъ самъ Господъ Богъ ће таквогъ човѣка благословити.

Пойдѣтъ ѡ силы въ силѣ: явитца Богъ когѡвѣ въ Сѡиѣ. Такви добри люди полазиће изъ снаге у снагу, све већ ма и већма ће напредовати у свакоякимъ добродѣтелямъ. И явитѣ се Богъ надъ Боговима у Сиону. Ко се еданпутъ окрене на правый путь, на почне се старати, да онако живи као што Богъ заповѣда, тай с' Божиомъ помоћу одъ дана на данъ, све больій быва. — А како е с' онымъ, кои се проневаляли? (Гай све горій быва). Има ли у Читанци вашей примѣръ да е кои добар дѣчко све больій, а неваляо све горій бывао (Два Просячета, бр. 40. у I. Читанци). Па како е прошао до последка Живко, а како Сергія?

Гдѣи Боже силѣ ѡуслыши молитвѣ мою: виѣши Боже Іаковль. Господе, Боже Саваоте чуй мою молитву; Боже Яковльвѣв саслушай и прими молитву мою.

Защитниче нашъ виждѣ Боже, и призри на лице хрїста твоегѡ. Одбращителю нашъ Боже види, и погледай на лице твоего помазаника. (т. е. Цара Давида кои е было помазаникъ Божій, а овдѣ се и свакій хрїстіанинъ разумѣва, ерѣ смо мы сви помазаници Божіи).

Іакѡ аѣчше день едимъ въ дворѣхъ твоихъ паче тысящъ. Ерѣ болѣ е данъ еданъ у твоимъ дворовима провести, него хиляду дана изванъ ншихъ.

Изволихъ приметатиса въ домъ Бога могъ паче, неже жити ми въ селеніихъ грѣшничихъ. Радіе ѣху я последний быти, (на прагу, кодъ врата стаяти), у дому Бога мога, него да живимъ у селиштама невалялаца.

Иже милость и истинъ лжбитъ Гдѣ Богъ, благодать и слава дастъ. Еръ Господь Богъ любви милость и истину; онъ же благодеть и Славу дати.

Гдѣ нелишитъ благихъ ходящихъ незлокіемъ. Господь неже ускратити добра онима, кои ходе без злобе; кои се поштено владаю тыма Богъ неже одрећи срефу.

Гдѣ Боже силъ блаженъ челоуѣкъ буповаи на тѣ. Господи Боже надъ силама, благо оноу човѣку, кои се на Тебе ухва.

Кнез Лазарь.

(Едва лекція из исторіе)

1. ПРЕДКОСОВСКО ДОБА. Од Неманъ до Душана поживеше Срби пуно 200 година сретно и задовољно. Ако и имаше неприятеля, али их свакад ювачки и сретно одбише и власт свою сачуваше, ер сложни и уединѣни бяху. Под царом Душаном дође срска држава до највеће снаге и славе. Али после нѣгове смрти стане одма а нагло падати. Цар Душан прогласећи себе за срског, грчког и бугарског цара и подигавши велику войску, да узме Цариград наведе Грке, те почеше Турке у помоћ позивати. Тим се турцима пут у Европу отвори, кои после и Грцима и Србима главе дођоше. Овамо опет Душан угледавши се на Грке, пак своє земљъ разделивши и войводама их раздавши нехотице тим посея семе пропасти своіой држави. Разделенъ разстрои се оно од Неманъ едва склоплѣно единство државе, разби сва снага. Войводе бяху Душану покорне; али после нѣгове смрти отеше се и сваки своим краєм тако самовольно завлада, да се на обште благо и необазираше, него се јошт међу собом у рат задеваше, едан од другог земљъ отимлюћи и свой народ таманећи. Млади цар Урош бјаше врло слаб, да владу одржи, која по смрти Душановой врло кренког управителя требала. Звер Вукашин кога јошт цар Душан краљем наименова и младом Урошу за татора нареди, незадовољан тим достојанством стане све већа

власт преотимати, па све за тим грамзећи, да на своју главу круну метне, најпосле младог цара Уроша, ког е као заточеника код себе држао, 3-ег Дек. 1367. г. у лов измамлеји убиє. Урошевом смрћу, на којем се племе славни србски краљева Неманя угаси распадесе држава сасвим. Войводе се начинише сасвим самовласти господари; још на оно беззаконѣ Вукашиново неста и међу њима правде и поштења, и ничега више светого неимаше.

Међутим се Турци грабежљив и врло ратоборан народ са своим преко мере славољубивим господарима све већма у Европи одомаћивати стану, и отевши од Грка Ђдрене (Адрианопољ) са свим столицу свог царства овамо пренесу; пак кад носле и Бугаре упропастише, онда им Срби едни на путу стајаше, да цео исток Европе освоє и да цѣлом христіјанству страх задаю.

Турци видећи Србе у томе разројству одма с войском на србске земљѣ ударе и до Косова допру г. 1371. Ал ту их краљ Вукашин са своим братом войводом Углѣшом дочека, надбиє и многе посече тако, да се натраг повући мораше, и Срби их преко реке Марице одвијую; али ту, нимало на себе непазећи ноћу на спаваню од Турака нападнути тако страшно посечени буду, да им се ви трага незнађаше. Ту падоше оба Вукашинова брата войвода Углѣша и войвода Гойко; а Вукашин, кој едва од Турака утече, буде у бегству од свога слиге убиєн.

После смрти Вукашинове јошт већма се држава србска разстрои. Войводе међу собом гложећи се и о земљѣ отим люћу па-лише едан другом села, глацише поля, опустошаваше пределе широм. У то доба напђу још и друге неволѣ и Божиє каштиге. Велики помор беснѣ е тада по целом истоку европском пуне две године дана. Иза тог наступи глад са свима своим страшним последицама. Најпосле се и дивљи зверови тако намноже, да на дану сред села на люде нападаше; а Турци међутим еднако јужне и источне краєве србске плячкаше, народ секоше и у робљѣ односише. Нигде више небајше реда, закони осташе погажени, насиља на све стране овладаше и народ дође до крайног очајња.

2. КНЕЗ ЛАЗАР. Кнез Лазар е био од старе властеоске породице, која е своє порекло још пре Неманя од краља Примислава вукла. Лазаров отац Прива Гребляновић био е, коє са тога свога високог поколеня, коє се са свои редки способности едан од врховни краљѣвски придворни велможа, пак тако е и сина свог Лазара с малена у краљѣвском двору воспитајући и учећи за највиша дворска достојанства спремно. Тако Лазар одма с младости

у дворску службу код цара Душана дође, где се верношћу и вредношћом, особито кротосћу и благим нравма тилико отликовао, да га је цар Душан за достојна нашао, Милицу кћер Юга Богдана а прапраунику Неманџину, која такођер у царском двору воспитана бјаше за супругу дати, и том приликом га на достојанство кнеза подигне. Доцније буде Лазар са своје високе учености особито у државним дјелима на највиша достојанства подигнут, Душан га своим дворским начелником начини, а после му наместништво над Сремом и Мачвом преда.

Кад по смрти Душановой несити Вукашину последњу надежду србску младог цара Уроша уби, а преле и сам главом беззаконѣ плати, и кад Србија грабежом войвода поста, и сва она грдна зла по земљи тако овладаше, да их већ више нико подносити немога, онда стане сав народ викати, да се избере глава, која ће умети ред и закон повратити, и извече г. 1374. Лазара за господара и за цара.

Примивши владу прва Лазарева брига бјаше, да немире уталожи, и да ред и закон поврати. Одма оде непокорне исвоєвольне войводе ког силом, ког благим начном на покорност и единство враћати. За две године дана поврати готово све земљ, од Тисе и Дравн пак до јадранског мора и доле до Бугарске и Албаније царској круни, и поврати по земљи, колико у оним врло незгодним околностима могућно бјаше мир, ред и закон.

Одма затим пошлѣ одабрану свиту духовни главара и мирски велможа са светогорским старцем Исаном у Цариград, да израде опроштенѣ од Анатеме, под којом Србија још од цара Душана стаяше. Цариградски патријарх их свечано дочека, црковни сабор сазове, анатему скине, србског патријарха за независна и осталим вселенским патријарсима власћу равна прогласи. Док се ово у Цариграду свршивало умре србски патријарх Савва II. недочекавши благослова. Чим посланици ови из Цариграда дођу, одма сазове Лазар св. синод, и ту буде светогорски монах Еврем муж светог живота за патријарха изабран, и кад је овај изабраник прву литургију служио, даде се и Лазар на навалу народа за србског цара крунисати г. 1376, али име цара он само са смирености нипошто нехте носити већ само кнеза.

После крунисања стане Лазар са већим уваженјем любећег га народа ред и закон уводити; он настаде за тим, да се сваком правда учини, да нико на њега незажали. По лепом примеру свој предака стане на све стране цркве и манастире управљати и с

и давати, и тада подиже ону красну задужбину цркву Раваницу на води Равани и манастир Горњак, он и светогорским црквама многе поклоне учини, после и сам тамо на поклоненѣ оде и хилендарску цркву разшири. Колико се о народу старао, да га у оно сретно станѣ Неманя поврати, исто се тако старао, да и децу своју за достојне наслѣднике свои славни предака воспита, а кћери своје тако разуда, да земљи и народу свом снатне и ваљане пријатељ добије. Тако се Лазар на све стране обазирао, да државу србску обезбѣди и колко је можно утврди.

Али сви ови напони бјаше слаби, да за то кратко време оно велико зло угуше што кроз онолико година овладао бјаше. Найвеће је зло било, што многи од србски властела видећи, како се Турци осилавају пак плашећи се за се и да би се у својој власти одржали, почеше са Турцима у тайне договоре и погодбе упуштати се, или управо Турцима кои ил умеше обећањима намамити прелазити, пак их на своје подстрекавати, те сами отечество своје издавати.

Тако започеше Турци своје кретанѣ противу Срба и Бугара, и буду с почетка од Лазара на више места у мањим боевима одбигни и повигни. Онда насларед падне Мурат са великом војском под Ниш, обседне га и овај се после 25 дана жестоког напада преда. Паденије овога најтврђега града заплаши Лазара, кои небјаше још спреман већег боя започети, те учини г. 1386. с Муратом под условљама, да плаћа Турцима годишњи данак и да даје у помоћ 1000 коњаника.

Наскоро затим покаје се Лазар, што је морао на таки мир с Турцима пристати, пак стане на све стране пријатељ и помоћи тражити, да Турке сломије и од Европе одбје. Ту помоћ му сви суседи обећаше, ер сви опасност предвиђаше, која им предстои од Турака. Овим охрабрен Лазар сазове сабор, да се посветује, шта и како да се ради, ер Турци при свему уговорену миру не престано србске крајеве плучкаше и народ у робљѣ одвлачише. У сабору се једнодушно закључи рат, само јдан Вук Бранковић беше противан, ер он већ тада стаяше у тайном договору с Муратом, а да му изда Лазара, ако га Мурат за господара Србије припозна.

(Продужиће се.)

Сунце и ноћ.

(Једна прича).

„Зашто толику светлост просиплѣш на земљу“ рекне сунцу ноћ, кад се едаред изпред нѣга уклонити мораде, „зар ти неби могло и поманѣ сјати, мало и таме оставити, па да и ја и обдан поштогод владе имам.“ „Онда неби био вредан ове светлости, што е благи творац мени даде, одговори му сунце.“ Ко год нечини добра колко год га чинити може, није онога добра вредан, ког му Бог даде.

Незадовољни просијак.

(Једна приповедка).

Едаред пође цар Сулеман у цркву, а пред нѣга изађе неки одрпанац, па поклони се и рекне: велики царе! веруеш ли и ти на све оно, шта пророк говори? цар одговори: веруем, а да шта? — Онда онај настави: па онда знаш, како у Алкорану пише: „Сви су Муслими браћа, буди дакле Господине брате добар, па подели са мном наше наследство. — Сулеман се насме и изводи едан дукат. Турчин прими дукат и окренувши га и тамо и амо дрмне главом и рекне: Господине брате! та ти имаш злата, да га ни на сто мазга понети неможеш, а моя деца ено од глади умиру, и мени ће кои час уста од несла зарастати, а ти ми само едан дукат даде, зар е то братска деоба! — Цар дигне прст и претећи рекне: Господару брате! буди задовољан на томе и неусуђуй се никоме казати, колико сам ти дао, ер е у нас дружине небројно, па ако сва браћа наша дођу и свој део зашћу, мора ћеш још и од тога нешто вратити. — Ова реч освети господара брата, те ти он без обзирке сбодје право пекарници и узе онде леба за децу своју, а цар оде у цркву и сврши онде молитву своју.

Мржња.

(Једно осматрањѣ).

Никои човек неволи оно, што му се недопада; али то не треба никад толико мах да отме да човека навлада, другчје претје у ту најружнију слабост и страст, што се зове мржња. Има многи кои држи да има пуно право мрзити на кога, а амо неће

ни мирно да премисли, да л' нис сам повода ономе дао; има их, кои управо ни узрока немаю нит незнаю, зашто мрзе, него без иког основа говоре: незнам зашто, али немогу випошто да га подносим. — Бедни човече! Неможеш да подносиш брата свога, зато, што ти се недопада, ил зато, штв е где можда неотице, увредно; а колико си реда ти увредно Бога, кои ти е толка добра учинио, и непрестано чини, и од ког се још већина на-даш. С каквом мером мериш, онако ће ти севратити; оћешли, да ти Бог твоє небројне дугове опрости, опрости и ти брату свом, другиче ћеш бити вржен у тамницу, и већеш одунд изаћи, док цео дуг свой неодужини.

Школске вести.

УЧИТЕЛСКА СЕМИМАРИЈА У ПОТСДАМУ КОД БЕРЛИНА. Ова е прва на гласу, и служи на углед свим учитељским заводима у Нѣмачкој. Овде се поглавито на то иде, да се приправници званія учитељског теоретично и практично за велико званѣ своє изобразе, и да се науче умне даре своє а особито мишленѣ и разсуђенѣ слободно и самостално употребљавати. Течай школски у овој семинарији трає три године. У првој е години умно или формално изображаванѣ. Ту се учи: 1. Наука вере (седмично 4 сата); и то: увод у Библију, Библичне Повѣсти старога и новог Завѣта, читанѣ и разясняванѣ Библије и преглед црквене историје. — 2. Нѣмачки език (6 сати), граматика и писмени саставци и наука о правопису; читанѣ, вештбанѣ у правилном меканичном, у разумљивом и лѣпом читаню. — 3. Рачун (7 сата), с' цѣлим бровима, и с' разбитцима, и геометрично обликословлѣ. 4. Писанѣ и краснопис. 5. Цртањ (2 сата). 6. Поянѣ основно и хорално (4 сата). 7. Генерал-бас и свирањ.

У другој е години поглавито стварно изображаванѣ. Ту се учи: 1. Наука вѣре (4 сата), о вѣри и о дужностима хришћанским. 2. Нѣмачки език (6 сата), и то словосачиненѣ, наука о интерпункцијама, писмени саставци и правленѣ періода; читанѣ (2 сата), вештбанѣ у разумљивом и лѣпом читаню, и у казиваню прочитанога. 3. Математика (7 сата), практични рачунски послови, што су у обичном сеоском и грађанском животу нуждни; виши рачуни и математика. 4. Вештбанѣ у краснопису (2 сата). 4. Цртањ природни предмета слободном руком (2 сата). 5. Вишегласно и соло поянѣ (4 сата). 6. Свирањ (3 сата). 7. Земљописъ (4 сата), математични и физични с' најнуждиом науком из природословља; описаніе поедини земаља. 8. Обшти природопис с' особитим погледом на ботанику.

У трећој е години поглавито практично изображаванѣ приправника. Ту су ови послови: 1. Писмени саставци педагогичнога садржая (1 сат).

2. Вештбанѣ у писаню (1 сат); вештбанѣ у пртаню глава и предѣла (2 сата). 3. Фигурално поянѣ с' упутством, како валя управляти хор; хорално поянѣ (3 сата), свирањѣ и упутство за компоирањѣ песама (5 сатѣй). 4. Душесловѣ, дидактика, методика, упутство како валя учительске дужности одправляти и школу држати; катихетика с вештбанѣм катихетичным (3 сата). Наука о животиняма, и о рудама (2 сата) 4. Наука о животиняма и о рудама (2 сата). 5. Хронологичан преглед обште повѣстнице; стара повѣстница; средня и нова повестница с' особитим обзиром на повѣстницу пруску (3 сата). 6. Природословѣ, и то преко зиме наука о обштим свойствима телеса, а преко лета наука о природним поянѣма (2 сата). Осим тога приправници преко све три године уче се инструменталној музици и свирању (3 сата седмично), а кад време допусти, свако вече од 5--7 раде у врту или гимнастизираю и пливаю.

ПОМОЋ УЧИТЕЉИМА. Горњо аустриски земаљски сабор у Линцу одредио є, да се одсад сваке год. 5000 фр. из земаљски прихода издає учитељима и њновим удовицама у помоћ.

ПРЕПАРАНДСКЕ ШТИПЕНДИЕ. Земаљски сабор у Моравској наредио є, да се одсад сваке године 600 фр. издає на препарандске штипендиє и то да се 24 такова места установе са 25 фр. свако.

ЗЕМЛЕДЕЛСКЕ ШКОЛЕ У ЧЕСКОЈ. Чески земаљски сабор светуюћисе о благостаню земаљском увидећи нужду, да се у простом народу пробуди лепша свест земледелска и распротру разумна знаня о томе, на тим и продуктивноє землѣ подигне, а и благостанѣ народа, кои є већом страном земледелац у цвет доведе закључно є, да се подигну земледелске школе мале, средиѣ и велике, негде на ческом, а негде на немачком сзѣку, и наредио, да се у Прагу отвори велика, а у Рабину и Либверди средиѣ школе, коє ће се као земаљски заводи сматрати; окром тога наредио є, да се и мале земледелске школе из земаљски прихода суразмерно помажу. Уєдно є закључено, да се и у народној школи науке тако удесе, да већ ту деца прве основе земледелске науке науче и са тим приуготовљѣна у ове школе дођу. Сав народ се радує и благодарѣ сабору на овим закљученяма.

ШЕГРТИ. На тужбу са више страна подигнуту да занати са тога сила назадую, што шегрти нису довољно са преуготовном науком спремлѣни наредио є занатлиски одбор у Милхаузну умолити власт, да се следеће наредбе у школски закон узму: да се ни єдно дете пре навршене 10 год. не сме примити за шегрта. Да шегрти до 13-е године ни пошто више од по дана не раде, а друго по дана сваки дан у школу да иду и да се башка учитель држи, кои има ову децу у дотичним наукама учити.

ЕВРЕЙСКИ ШКОЛСКИ ОДБОР заклучно е у своим седницама, кое в код кр. угар. местозаступничества имао, да се од камата они на цел култуса покупили новаца 20,000 фт. дав, да се оснуе Рабинска семинарија, о коее необходимой и неодложной потреби сви су се чланови единогласно изразили, а од осталог повца, да се повиси плата најбољим учителяма, у колко претече од трошкова за вишепекцију школа.

ШТАТИСТИЧНИ ПОДАТЦИ о народной школи у Крањској. По званичном извештају било в прошле год. у 288. парохија 14 главни школа 162 тривијалне и 54 од нужде. Од ово 230 школа било в 18 немачки, 128 словенски и 84 помешани немачко-словенски. Недельни школа било в 198 а индустријални девојчки 7. Деце за школу способно било в 51379, у школу в. ишло 28667, неделешколаца било в 17164 а ишло в 16080, учители в било 195, подучителя 29, учительки 20, подучительки 16, индустријални учительки 14. Учители и свештеници ревностно раде о напредку школе. У Люблини излази и учительски дист.

Школске књиге *).

Следеће за србске народне школе и учитель прописане књиге могу се код ц. кр. бечке дирекције школски књига (Schulbücher-Verlags-Direction) добити :

Црковное пѣніе вь недѣлныя и прѣздничныя дни на вѣсь годъ за оупотребленіе сѣрбскихъ народныхъ дучилищъ. (Gesangbuch.) 4½ табака, невезан 11, повезан 13 новч.

Изъ Псалтира первоначалное дупражненіе вь чтеніи свашченныхъ книгъ къ оупотребленію вь слабѣно-сѣрбскихъ народныхъ дучилищахъ. (Psalter.) 10½ табака, 20 пл' 27 нов.

Изъ Часослова первоначалное дупражненіе вь чтеніи свашченныхъ книгъ къ оупотребленію вь слабѣно-сѣрбскихъ народныхъ дучилищахъ. (Kirchenslavisches Lesebuch.) 3½ табака 7 ил 11 нов.

Катихисисъ малый ѿ неѣнитскаго Сѣнода вь Карловцѣ 1774. (Kleiner Synodal Katechismus) 4¼ табака 7 ил 13.

Малый Катихисис . (Kleiner Katechismus) 1¼ табака 2 ил 4.

Срѣдний Катихисис. (Mittlerer Katechismus) 3½ табака 6 ил 13.

Восточного вѣроисповѣданія Катихисис за выше ученичке разреде, у Богоспасаемой Епархіи Бачкой. (Grosser Katechismus.) 8½ табака, 16 ил 23 новч.

Кратка свештена исторія за србска народна училишта. (Kleine biblische Geschichte.) 2¼ табака 4 ил 6 н.

*) Ко ови књига више купи и то катехетички бор за 5 фт а остали за 10 фт, добия ако в из Славоние ил Рвацке 20, ако л' из Далмацие ил воене краине 30 на 100 провизиуна од невезани и још 10 од повезе.

Училишна и домашна Библија. Старый завѣт. (Bibliche Geschichte des alten Testaments.) 20½ табака са илустрацима 91 нов. ил 1 фт 5.

— — — Новый завѣт. (Bibliche Geschichte des neuen Testaments.) 21½ табака са илустрацима 91 нов. ил 1 фт 5 н.

Буквар за србска училишта. (Fibel.) 5½ табака 10 ил 16 н.

Прва езикословна Читавка за србска народна училишта. (Erstes Sprach- und Lesebuch.) 11 табака 20 ил 27 н.

Друга књига о езикословию и читаню за србска народна училишта. (Zweites Sprach- und Lesebuch.) 20½ табака 37 ил 50 н.

Читанка за четврти разред србски главни училишта. (Lesebuch für die vierte Klasse.) 19½ табака 34 ил 47 н.

Дужности подданика према свом монарху. (Pflichten der Unterthanen.) 2 табака 4 ил 5 н.

Нѣмачкый Буквар. (Deutsche Fibel für serbische Volksschulen.) 4 табака 7 ил 9 н.

Практично Ёзыкословіе нѣмачко и нѣмачка Читанка за трећий разред градски и главни училишта. (Serbisch-deutsche Sprachlehre für die dritte Klasse.) 15¼ табака 27 ил 36 н.

Практично Ёзыкословіе нѣмачко за четврти разред градски и главни училишта. (Serbisch-deutsche Sprachlehre für die vierte Klasse.) 20½ табака 37 ил 50 н.

Читанка нѣмачка за четврти разред главни училишта. (Deutsche Lesestücke mit einem Wörterverzeichnisse.) 15 табака 27 ил 36 н.

Нѣмачко-србскій и србско-нѣмачкый Рѣчник к' нѣмачкой Читанки и практичнонъ Ёзыкословию нѣмачком за III. и IV. разред градски главни училишта. (Wörterverzeichniss allein.) 7¼ табака 14 и 21 н.

Књига упражненія у рачуну за сеоске школе. (Rechnungsübungen für Landschulen.) 8½ табака 15 ил 22 н.

Руководство к' краснописаню. (Anleitung zum Schönschreiben.) 73 ил 79 н.

Стварно наставленіе у газдованю (економіи) у виду приповѣдке за младежь Од Ф. В. Хофманна. (Landwirtschaftlicher Anschauungsunterricht) 9¼ табака 46, mit vielen Abbildungen 52 н.

Огледало христіанске добродѣтели, састављено из Житія Свети, кои се у православној источној цркви и у србском народу особито почитую, трудом Николе Ђ. Вукићевића. (Legende.) 10¼ табака 34 ил 50 н.

Штице 10 комада 89 новч.

Упутство за предаванѣ букварски наука. (Methodik zur Fibel.) 24½ табака 65 ил 76 н.

Методика рачуна на памет за I. разред народни училишта. (Methodik des Kopfrechnens.) 10½ табака 27 38 н.

Методика рачунања с' цифрама. (Methodik des Zifferrechnens;) 15½ табака 28 ил 37 н.

Лист овај излази месечно триред : сваког 10, 20 и последњг.

Цена е на целу год 4 фт. на по год 2 фт.

Изд. и уређуе Др Ђ. Натошевић. — Штамп краљв. угар. свеучил. печатња.